

و واردات در همه کشورهای جهان به طور همزمان کاهش یافته و هیچ منطقه‌ای در این زمینه بی‌نصیب نمانده است. واضح است اگر رکود تجارت در برخی مناطق، با توسعه تجارت در مناطق دیگر توازن یابد، تنزل تجارت جهانی کمتر خواهد بود. اما این اتفاق در سال ۲۰۰۹ رخ نداده است.

حجم بده بستان‌ها

کلیه کشورها و مناطق در جهان با کاهش حجم صادرات در سال ۲۰۰۹ روبه‌رو بوده‌اند، به طوری که حجم کل صادرات و واردات جهان با کاهش ۲۵ درصدی به ترتیب ۱۲ تریلیون و ۴۶۱ میلیارد و ۱۲ تریلیون و ۶۴۷ میلیارد دلار بوده است. این کاهش در آمریکای شمالی و اروپا بیش از میانگین جهانی ثبت شده، در حالی که کشورهای صادرکننده نفت در خاورمیانه، آفریقا و آمریکای جنوبی و مرکزی، کاهش کمتری را در صادرات خود شاهد بوده‌اند.

در این میان، آمریکا، اتحادیه اروپا و ژاپن به ترتیب با ۱۳/۹، ۱۴/۸ و ۲۴/۹ درصد بیشترین کاهش صادرات را داشته‌اند. چین و هند کشورهای هستند که کاهش صادرات در آنها چندان قابل توجه نبوده است. به طور کلی، در کشورهای تازه صنعتی شده - علیرغم آسیب‌پذیری آنها در طول بحران، به دلیل صادرات محور بودن اقتصادهایشان - صادرات چندان کاهش نیافته است. این شرایط در طرف واردات برعکس است، به طوری که کشورهایی که بزرگترین صادرکننده نفت و دیگر منابع طبیعی بوده‌اند، بیشترین کاهش واردات را تجربه کرده‌اند. دلیل این امر تا حدی به کاهش درآمدهای حاصل از صادرات نفت در سال ۲۰۰۹ بازمی‌گردد. واردات در آمریکای شمالی، اروپا و خاورمیانه به ترتیب با ۱۶، ۱۴/۵ و ۱۰/۶ درصد به شدت کاهش یافته است. آمریکا، اتحادیه اروپا، ژاپن و تا حد بسیار کمی هند، در حالی که کاهش واردات مواجه بوده‌اند که میزان خرید چین از دیگر کشورها با افزایش ۲/۸ درصدی همراه بوده است.

کشورمان ایران توانسته با رقم ۷۸ میلیارد دلار صادرات، سهم ۰/۶ درصدی را از کل صادرات دنیا کسب نماید. با احتساب این آمار، ایران با کاهش ۳۱ درصدی حجم صادرات توانسته رتبه ۳۶ رده بندی کشورهای جهان را از آن خود کند. در طرف واردات، کشورمان توانسته با رقم ۵۰ میلیارد دلار، سهم ۰/۴ درصد را به دست آورد و در رتبه ۴۳ جهان قرار گیرد که این رتبه با در نظر گرفتن کاهش ۱۲ درصدی سهم ایران از واردات جهانی به دست آمده است. ■

گزارش سازمان تجارت جهانی از تجارت ۲۰۰۹

سقوط موشکی

کاهش تقاضا، حمایت از تولید داخلی و کاهش همزمان واردات و صادرات از مهمترین دلایل رکود بی‌سابقه تجارت جهان در سال ۲۰۰۹ بوده‌اند.

بحران مالی و اقتصادی که در ماه‌های پایانی سال ۲۰۰۸ اقتصاد جهان را به لرزه درآورد، در سال ۲۰۰۹ عمیق‌ترین رکود را در ۷۰ سال گذشته برای تجارت جهانی رقم زد. طبق گزارش سازمان تجارت جهانی (WTO) از وضع تجارت جهان در سال ۲۰۰۹، نرخ رشد تجارت از ۶/۴ درصد در سال ۲۰۰۷ به ۲/۱ درصد در سال ۲۰۰۸ رسید، اما سقوط ۱۲/۲ درصدی آن در سال ۲۰۰۹، بی‌سابقه بوده است.

این رقم بر حسب دلار آمریکا، به دلیل کاهش شدید قیمت نفت و دیگر کالاهای اولیه، بیشتر هم بوده است (۲۲/۶ درصد). همچنین محصول ناخالص داخلی جهانی، معادل ۲/۳ درصد در سال ۲۰۰۹ کاهش یافت که بیشترین کاهش از زمان جنگ جهانی دوم است.

پس از این کاهش‌ها در اوایل ۲۰۰۹، رشد تجارت جهانی در نیمه دوم این سال به تدریج از سر گرفته شد، اما رونق نسبی تجارت در ۳ ماهه نخست سال ۲۰۱۰ برای رسیدن به سطوح پیش از شروع بحران کافی به نظر نمی‌رسد. یکی از اتفاقات مثبت سال ۲۰۰۹ عدم افزایش قابل توجه موانع تجاری از سوی کشورهای عضو سازمان - با وجود نرخ بالای بیکاری در این کشورها - بوده است.

مخاطرات تجاری

اقتصاددانان دلایل متعددی برای سقوط تجارت جهان عنوان کرده‌اند که اعمال اقداماتی در راستای حمایت از تولید داخلی و کاهش دسترسی به اعتبار برای تأمین مالی معاملات تجاری از جمله آنها بوده

است. اما همه اقتصاددانان در این که کاهش قابل توجه تقاضای جهانی، علت اصلی سقوط تجارت بوده، اتفاق نظر دارند. کاهش تقاضا نیز در بحران رهن مسکن آمریکا ریشه دارد که در سال ۲۰۰۷ نمود یافت و در اواخر سال ۲۰۰۸ به اوج خود رسید. این بحران، ابتدا به اقتصادهای پیشرفته دنیا و سپس به بقیه جهان سرایت کرد.

پس از آن، کاهش ثروت مردم موجب شد خانوارها هزینه کالاهای مصرفی پرودام را مانند خودرو کاهش دهند (در سال ۲۰۰۹ تجارت صنعت خودرو ۳۲ درصد کاهش یافت) و از آنجایی که این کالاها سهم عمده‌ای در تجارت جهان دارند، این امر به شدت بر تجارت جهانی تأثیر گذار بوده است. عامل دیگر افزایش رکود تجارت را در سال ۲۰۰۹ می‌توان ماهیت همزمانی آن دانست. صادرات

